

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇALIŞMA HAYATINA DAİR
BEKLENTİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: YALOVA
ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ**
Orhan KOÇAK* Sinan ÇEPNİ†

ÖZET

Gelişen bilişim ve iletişim teknolojileri beraberinde birçok iş imkânı getirmektedir. Ortaya çıkan birçok sektör ise çalışma hayatında farklı iş gücü ihtiyaçlarını doğurmaktadır. Özellikle vasıflı iş gücüne ihtiyacın artması, üniversite mezunu olan öğrencilerin önem kazanmasını sağlamıştır.

Bu çalışmanın amacı, üniversite de halen okumakta olan öğrencilerin bölüm, yaş, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre çalışma hayatından beklentilerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamaktır. Araştırmada, literatür taraması ile elde edilen ve oluşturulan gelecek beklentilerinin ölçülmesi anket formu kullanılmıştır. Saha çalışması Yalova Üniversitesi'nde bulunan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Mühendislik fakültesi öğrencileri ile yapılmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde literatür taraması, ikinci bölümünde ise saha araştırması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Çalışma Hayatı, Çalışma, İstihdam

---

* İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Öğretim Üyesi

† Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

**THE EVALUATION OF THE EXPECTATIONS OF THE
STUDENTS TOWARDS WORKING LIFE: YALOVA UNIVERSITY
SAMPLE**

ABSTRACT

Developing information and communication technologies is bringing new jobs together with many opportunities. Emerging new sectors are creating new skilled workforce needs in labor life. Especially, increasing need for qualified workforce is triggering the importance of university graduates which is required for the new emerging jobs and sectors.

The aim of this paper is to understand whether the university students, who are still studying, have the statistically meaningful expectations from working life according to their department, age, gender and class variations. In this study, the survey related to understanding future expectations of the students was gathered by a literature review and then implemented. The survey was implemented at Economics and Administrative Science, Law and Engineering Faculties in Yalova University. In the first part of the study literature is reviewed and in the second part, the survey and its findings are exercised.

Key Words: University Students, Working Life, Working, Employment

GİRİŞ

İş hayatı tarihsel süreçte teknoloji gibi etkenlerle farklılaşmış ve günümüzdeki çok yönlü çeşitliliği bol iş kollarının oluştuğu bir ortam halini almıştır. Gelişen iletişim ve internet teknolojisi bilgiye kolayca ulaşmayı sağlamış ve insanların kendilerini geliştirmesine destek olmuştur.

Üniversite öğrencileri, özellikle internet teknolojisi nedeniyle öne çıkan hizmet sektöründe daha fazla iş imkanı bulmaktadır. Üretim teknolojisi makineleşmiş ve insan gücü hizmet sektörüne doğru kaymaya başlamıştır. Finans ve bankacılık sisteminin gelişimi kalifiye iş gücüne ihtiyacı arttırmaktadır. Bu nedenle rekabet faktörü ön plana çıkmakta ve öğrencilerin kendilerini farklı kılacak özellikler kazanması gerekmektedir.

İş hayatı öğrencilerden bunları beklerken, öğrencilerinde iş hayatından beklentileri bulunmaktadır. Ülkemizde ve diğer ülkelerde genç işsizliği önemli boyutlardadır. Mezun olan öğrencilerin tecrübe eksikliği onların en büyük handikabı olmaktadır.

Mezun durumundaki öğrencilerin iş kaygısı elbette bulunmaktadır. Ancak bu öğrencilerin yol göstericilere ihtiyacı vardır. Çalışma hayatı şartları ve fırsatları anlatılmalı öğrencilerin endişeleri azaltılmalıdır.

1.ÇALIŞMA KAVRAMI

Çalışma kavramı üzerinde birden çok tanım yapılmıştır. Bunlardan ilki “ toplumda ki bireylere hizmet ve değer üretme faaliyetidir”. İkinci bir tanım ise “bireyin kendi ihtiyaçları nedeniyle mal ve hizmet üretmesi faaliyetidir”. Bu tanımların ortak noktası ise insan merkezli olmasıdır. İnsan, çalışma faaliyetinde bulunarak hem biyolojik yapısı gereği hem de sosyal ihtiyaç bakımından kendini tatmin etmekte ve topluma uyum sağladığını düşünmektedir. İhtiyaçlarını karşılayan bireyin, psikolojik durumundaki iyileşme beraberinde aile içinde huzur ortamını yaratır. Bu da bireyin çevresiyle olan ilişkilerini etkilemektedir (Özkul, 2007; 41).

Çalışmanın farklı amaçları bulunmaktadır. Sadece bireyin yaşamını sürdürmesi değil aynı zamanda çalışmadan dolayı haz ve mutluluk elde etmesini de amaçlar. Çalışma kavramı denildiğinde her ne kadar akla ücret kavramı gelse de farklı örneklerde mevcuttur. Gönüllü çalışma ve ev hanımlarının evde yaptıkları çalışmalar iktisadi bir anlam ifade etmez ancak bir haz ve mutluluk duygusu oluşturabilir (Lordoğlu ve Özkaplan, 2007; 4).

Çalışmanın insan hayatındaki önemi nedeniyle, insanların çalışma faaliyetine nasıl baktıkları da önemlidir. Kimi insanlar için çalışmak yaşamın olmazsa olmazıdır. Bu anlayışta ki bireyler ise tutumlu, çalışkan, dakik ve sade bir yaşam biçimi olan kişilerdir.

Çalışma faaliyeti bireyler arasında farklılık gösterebildiği gibi toplumlar arasından da farklılık gösterebilmektedir. Kimi toplumlarda çalışma olumlu bir anlayış olarak kabul edilse de kimilerinde çalışma yerine dinlenme ve eğlence öne çıkmaktadır (Özkul, 2007; 41).

2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÇALIŞMA HAYATI

Çalışma hayatının tarihçesine baktığımızda ilk çağlarda savunma ve yemek(besin) toplama faaliyetleri olarak ortaya çıkmıştır. Yine bu dönem de kullanılmaya başlanan kesici aletler sayesinde toplanan besinlerde artma meydana gelmiştir. Bu da toplumda bir paylaşma anlayışı doğurmuştur.

Eski yunan ve roma dönemlerinde çalışma kavramı kol gücü ve kafa gücü olarak sınıflandırılmıştır. Kol gücünü daha çok köleler, kafa gücünü ise sanat, felsefe ve siyaset ile uğraşanlar temsil etmekteydi.

Sanayi devrimiyle beraber ortaya işçi sınıfı çıkmıştır. Aslında burada bir sıçrama meydana gelmiştir. Yeni kavramlar ortaya çıkmıştır. “endüstri”, ”fabrika”, ”işçi sınıfı”, ”kapitalizm” ve “grev” gibi kavramların doğmasına neden olmuştur. Oluşan işçi sınıfı beraberinde göçleri meydana getirerek büyük kentleri oluşturmuştur. İnsanların kentlere göç etmesiyle barınma, beslenme gibi sorunlar ortaya çıkmıştır. İnsanlar eski tarım kültürlerinden uzaklaşarak kendi ürettiklerini tüketmeyi bırakmışlardır. Fabrikalarda işçi olarak çalışmaya başlamışlar ve düzenli olarak gelir elde etmişlerdir (Ataman, 2014; 2).

Sanayi sonrası dönemde üretim faaliyetlerine hizmet ve bilgi kavramları dahil olmuştur. Özellikle bilgi akışının hızlanması beraberinde teknolojik olarak yeni argümanların doğmasını sağlamıştır. Bu anlamda endüstri sonrası dönemi bilgisayar, telefon, mikro işlemciler hatta genetik mühendisliği biliminin ortaya çıktığı bilgi teknolojileri çağı olarak isimlendirmek doğru olacaktır.

Bilgisayar ve internet teknolojileri çalışma hayatında çok önemli değişimlere neden olmaktadır. Bilgi işlem ve iletişim teknolojileri olarak da

adlandırılan yeni teknolojiler, hem meslekleri hem de iş yapma tarzlarını ya değiştirmekte ya da dönüştürmektedir. Çalışma modellerini daha esnek hale getirerek zaman ve mekana olan bağımlılığı azaltmaktadır. İnsanlar, artık sadece fabrikalarda çalışarak üretime katkı sağlamamaktadırlar. Evden tamamen veya kısmen çıkmadan ya da alışılmış mesai saatlerine bağlı kalmadan birçok çalışma faaliyetinde bulunma imkanı giderek yaygınlaşmaktadır. E-ticaret, para transferleri, bankacılık işlemleri, borsa işlemleri, dış ticaret süreçleri, e-egitim ve birçok yeni imkan artık internet teknolojileri ile her mümkün olmuştur. Dünyanın başka bir yerindeki kişi ve firmalarla zaman ve mekan engelleri olmaktan eş zamanlı olarak iletişim kurulabilmekte ve mal ve hizmet alım ve satımı hızlıca yapılabilmektedir (Ören ve Yüksel, 2012; 37-39).

3.ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE GELECEK BEKLENTİSİ

Beklenti kavramı önceki tecrübelerden elde edilen birikimler ile gelecekte ne ile karşılaşabileceğini anlamaktır. Gelecek beklentisi ise, bireylerin gelecek ile ilgili hedefleri ve bu hedeflerini belirlediği bir nevi haritalardır. Beklenti ile performans arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Yüksek beklenti beraberinde yüksek performansı getirmekte ve yüksek performansa ise de iyi bir özgeçmiş oluşturmaktadır (Şimşek, 2012; 93).

18-25 yaş aralığı gençlik çağı olarak kabul edilmektedir. Ergenlik veya biraz daha üstü olan bu dönem her yönüyle bireyin hayatında önemli olmaktadır. Ergenlik, kimlik bunalımlarıyla beraber gelecek planlamasının ortaya çıktığı bedensel, bilişsel, toplumsal ve ahlaki açıdan çeşitli değişikliklerin yaşandığı önemli bir gelişimsel görevdir (Uluçay vd., 2014,

235). Bu dönem kişilerin yükseköğrenim çağlarını kapsaması nedeniyle de daha önemli bir dönem olmaktadır. Gençler bu dönemde iş arama faaliyetlerini yoğun bir şekilde yaşamaya başlamıştır. Ayrıca bir düzen kurma beklentisi, aileyi memnun etme beklentisi de ortaya çıkmaktadır. Bu dönem ile ilgili planlarını önceden hazırlayan gençler olabileceği gibi plansız bir şekilde bu dönemi geçiren gençlerde vardır. Ancak plansız olmalarına rağmen her gencin bir fikri bulunmaktadır (Akman, 1992; 125).

Toplumun gelişiminin ana unsurlarından olan gençlerin geleceğe yönelik beklentileri ve bu beklentilerin gerçekleşmesi hem gençlerin umutlarını yüksek tutmayı sağlar hem de toplumun gelişimi ve değişimini olumlu yönde etkiler. Özellikle çocukluk döneminde gençlerin sosyalleşme faaliyetleri onların gelecek beklentilerini önemli ölçüde şekillendirir. Bununla birlikte, gençlerin hem ilkökul ve lise hem de üniversite eğitimleri, onlara gelecekleri için ümit vermeyi taahhüt etmektedir. Bu anlamda almış oldukları formal ve enformel eğitimler birer yatırım olarak görülmektedir (Kandiko, 2013; 36).

Gençlerin gelecekte en önemli beklentilerinin sorulduğu bir araştırmada ilk sırayı iyi bir iş ve toplum tarafından saygı duyulan bir birey olma almıştır. İkinci sırada huzurlu bir yaşam sürme ve üçüncü sırada ise zengin olma beklentisi çıkmıştır (Yavuzer ve Diğ., 2005; 95).

Gençlerin geleceklerini nasıl gördüklerine ilişkin araştırmalar, gelecek beklentisinin üç temel süreçle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Bunlar; motivasyon, planlama ve değerlendirmedir. Sonuçlar, gençlerin amaçlarının ve ilgilerinin geç dönem ergenlik ve erken dönem yetişkinliğin gelişim görevleriyle de ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik durum ve kültürel çeşitlilik gibi faktörler, geleceği

yönlendiren diğer etkenlerdir (Şimşek, 2012; 93). Geleceğe dair beklentilerin şekillenmesinde, daha spesifik olarak, ailenin ve arkadaş çevresinin ve eğitim kurumunun yönetimi, altyapısı ve tercih edilebilirliği de en az diğer faktörler kadar önemli olmaktadır (Crisp, 2009; 13 & Temple, 2014; 3).

Üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri içinde yaşadıkları döneme göre değişebilmektedir. Günümüzde sektörlerin yapısının değişmesi ve teknoloji yoğun iş ve mesleklerin yaygınlaşmasıyla gençler de bu alanlara doğru yönelmektedir. Oysa 20 yıl önce yapılan çalışmalarda gençlerin iyi bir iş istedikleri görülmektedir (Güleri, 1994; 55). Üniversite öğrencilerinin gelecek ile ilgili en önemli beklentilerinin iyi bir iş beklentisi olması normal karşılanabilir. Çünkü günümüzde gelişmiş ülkelerin bile en önemli sorunlarından biri genç işsizliğidir. Hızlı gelişen teknoloji beraberinde iş yaşamında daha büyük gelişmelere neden olmuştur. Gençlere verilen eğitimin iş dünyasının beklentilerinin karşılamaması önemli bir engel olarak önümüze çıkmaktadır. Bu nedenle gençlerin iş bulamama endişesi doğmakta ve gençlerde bir umutsuzluk oluşmaktadır. Umutsuzluk ise beraberinde hedeflerinden vazgeçme ve yanlış tercihler yapılmasını tetiklemektedir.

İnsanların çalışarak bir yere aidiyet hissetmeleri, maddi ve manevi fayda sağlamaları doğal bir durumdur. Ancak birey bundan mahrum kalırsa yada mahrum kalacağını hissederse psikolojik bir çöküntüye girmektedir. Buda bireyin kendisini toplumdan dışlamaya ve çatışma içerisine girmesine sebep olmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2012; 375).

TÜİK verilerine göre Türkiye’de yükseköğrenim gençliğinde işsizlik oranı 2013 yılında %29,3 olarak gerçekleşmiştir. Yine yükseköğrenim kurumlarına kayıt yaptırma oranı ise %76,7’dir (TÜİK, 2015).

Yükseköğrenime kayıtların artmasına rağmen genç işsizliğin yüksek olması üniversite de okuyan öğrenciler üzerinde iş bulamama kaygısını arttırmaktadır. Ancak bu kaygı öğrencilerin okudukları bölüm ve piyasadan beledikleri unsurlara göre değişim göstermektedir (Dursun ve Aytaç, 2012; 375).

4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın genel amacı üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinin ölçülmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin çalışma hayatına dair beklentilerinde yaş, bölüm, cinsiyet ve sınıf değişkenleri boyutunda anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır.

4.2. Yöntem

Araştırma tarama yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Tarama yöntemi ölçülmek istenen bir olay veya durumun doğal bir şekilde saptanmasını amaçlayan araştırma yöntemi olarak açıklanabilir.

Veriler gelecek beklentisi ölçeğine göre toplanmıştır. Ölçek, Tuncer tarafından geliştirilmiş olup, yayınlanmış bir çalışmasından tarama yapılarak uygulama için temin edilmiştir (Tuncer, 2011). Gelecek beklentisi ölçeği literatür taraması yapılarak geliştirilen bir ölçektir. Verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Ölçeğin geçerliliği için açıklayıcı faktör analizi yapılmış, ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,86 olarak saptanmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Gruplar t Testi ve ANOVA Testi yöntemleri kullanılmıştır.

4.3. Veri toplama aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı literatür taramasına göre yapılandırılmıştır. 15 maddeden oluşan ölçekte değişiklik yapılmamıştır. Ölçek likert dördü olarak belirlenmiştir. Ölçeğin cevapları “ kesinlikle hayır”, “ sıklıkla hayır ”, “ sıklıkla evet “, “kesinlikle evet “ şeklindedir.

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 3 faktörden oluştuğu saptanmıştır. Bu 3 faktörün varyansa yaptığı katkı %67,54'tür. Her bir faktörün varyansa yaptığı katkıya bakılınca birinci faktörün %40,46, ikinci faktörün %15,50, üçüncü faktörün %11,57 olduğu görülmüştür.

Açıklayıcı faktör analizi yapıldığında ölçekteki 6 sorunun Cronbach alfa sayısını olumsuz etkilediği ve faktör yükleri arasındaki ilişkiyi bozduğu görülmüştür. Bu nedenle 1,3,5,10,14 ve 15 numaralı sorular araştırmaya dâhil edilmemiştir. Ölçeğin nihai sonucu ve faktör yükleri Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1: Kaiser Meyer Olkin İstatistiği (KMO) ve Bartlett Testi

	p
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliği İstatistiği	0,797
Bartlett Küresellik Testi	0,000

KMO değeri değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test etmektedir. Tablodaki KMO değerinin 0,797 çıkması ile genel kabul görmüş olan 0,50'nin üzerinde çıkması şartı sağlanmıştır.

Barlett testi değişkenler arasında yeterli oranda ilişki olup olmadığını görmemizi sağlamaktadır. Tablodaki Barlett testinin p değeri 0,000 olarak

saptanmıştır. Bu değerin 0,05'ten küçük olması değişkenler arasında faktör analizi yapmaya yeterli bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 2: Ölçekte Kullanılan Soruların Faktör Yükleri

Oluşan faktörler sırasıyla;

1. Faktör (6,7,8,9,11) :Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisi
2. Faktör (12,13) :Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentisi
3. Faktör (2,4) :Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisi

4.4. Evren ve örneklem

	Faktör Yükleri		
	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör
S7. Kazancı bol olan bir işte çalışacağım	,816	,205	-,056
S11. Yapacağım iş bana lüks bir hayat sunacak	,758	,267	-,066
S9. Yükelebilmek imkânı olan bir işte çalışacağım	,732	,328	,009
S8. Entelektüel kişilerle birlikte çalışacağım	,727	-,030	,216
S6. Toplumda saygı duyulan bir meslekte çalışacağım	,726	,157	,150
S13. Yapacağım iş özel yaşamıma engel olmayacak	,202	,863	,066
S12. Yapacağım iş cinsiyetime uygun olacak	,237	,821	,114
S2. Kamu kadrosunda bir işte çalışacağım	-,011	,025	,862
S4. Masa başı bir işte çalışacağım	,127	,127	,784

Araştırmanın evrenini, Yalova Üniversitesi'nde bulunan Mühendislik Fakültesi, İİBF ve Hukuk Fakültesi 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma yapıldığında Mühendislik, Hukuk ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri bulunmaktaydı. O nedenle bu fakültelerde uygulama yapılabilmektedir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 69'u (%22,3) Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, 38'i (%12,3) İşletme, 16'sı (%5,2) İktisat, 41'i (%13,3) Sosyal Hizmet, 90'ı (%29,1) Mühendislik ve 55'i (%17,8) Hukuk bölümlerinde okumaktadırlar. Çalışmada 2 hipotez belirlenmiştir.

H0 Hipotezi: Üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinde anlamlı bir farklılık yoktur.

H1 Hipotezi: Üniversite öğrencilerinin çalışma hayatına dair beklentilerinde anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 3: Örneklem İlişkin Demografik Özellikler

DEĞİŞKENLER		Öğrenci Sayısı (N)	Yüzde (%)
Bölüm	Çalışma Eko.	69	22,3
	İşletme	38	12,3
	İktisat	16	5,2
	Sosyal Hizmet	41	13,3
	Mühendislik	90	29,1
	Hukuk	55	17,8
Yaş	17-20 yaş	16	5,2
	21-24 yaş	273	88,3
	25-28 yaş	15	4,9
	29 ve üzeri yaş	5	1,6
Sınıf	3. sınıf	169	54,7
	4. sınıf	140	45,3
Cinsiyet	Kadın	174	56,3
	Erkek	114	36,9
	Belirtilmemiş	21	6,8

Tabloda da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin 69'u (%22,3) Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, 38'i (%12,3) İşletme, 16'sı (%5,2) İktisat, 41'i (%13,3) Sosyal Hizmet, 90'ı (%29,1) Mühendislik ve 55'i (%17,8) Hukuk bölümlerinde okumaktadırlar.

Öğrencilerin yaş aralıklarını bakıldığında 273 (%88,3) kişinin 21-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Araştırmaya sadece 3 ve 4. Sınıf öğrencileri katılmıştır. Bu öğrencilerin 169 (%54,7) 3. sınıf ve 140'ı (%45,3) 4. sınıf öğrencisidir.

Cinsiyet değişkenine bakıldığında 21 (%6,8) öğrencinin cinsiyet bölümünü boş bıraktığı görülmektedir. Cinsiyet değişkeni ile ilgili analizler yapılırken bu 21 öğrencinin verileri analize dahil edilmemiştir. Kadın öğrenciler 174 (%56,3) kişi ve erkek öğrencilerde 114 (%36,9) kişidir.

4.5. BULGULAR

Tablo 4: Cinsiyet ve Sınıf değişkenlerinin “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisi”nde anlamlı farkına ilişkin t Tablosu

Cinsiyet ve Sınıf değişkenlerine yönelik anlamlı farka ilişkin bulgular								
Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisi					Levene		t Testi	
	N	$\bar{X}$	SS	S	F	p	t	p
Cinsiyet								
Kadın	170	3,09	0,60	280	0,041	0,841	1,752	0,081
Erkek	110	2,96	0,63					
Sınıf								
3. sınıf	163	2,96	0,64	290	0,086	0,769	-2,654	0,008**
4. sınıf	137	3,15	0,57					

Öğrencilerin “Mesleki kariyerlerini yüksek seviyede tutma beklentileri” cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından t Testi uygulanarak incelenmiştir.

Cinsiyet değişkenine bakıldığında ($p=0,081>0,05$) olduğundan H_0 hipotezi kabul edilir ve cinsiyet değişkenine göre “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisinde” anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Sınıf değişkenine bakıldığında ($p=0,008<0,05$) olduğu için H_1 hipotezi kabul edilir ve sınıf değişkenine göre “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisinde” anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir.

4. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}=3,15$) ortalaması 3. Sınıf öğrencilerinin ortalamasından ($\bar{X}=2,96$) büyük olduğu için 4. Sınıf öğrencilerinin “Mesleki kariyerlerini yüksek seviyede tutma beklentileri” daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 5: Cinsiyet ve Sınıf değişkenlerinin “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentisi”nde anlamlı farkına ilişkin t Testi Tablosu

Cinsiyet ve Sınıf değişkenlerine yönelik anlamlı farka ilişkin bulgular								
Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentisi					Levene		t testi	
	N	$\bar{X}$	SS	S	F	p	t	p
Cinsiyet								
Kadın	173	3,10	0,71	285	0,002	0,961	-0,054	0,957
Erkek	112	2,11	0,69					
Sınıf								
3. sınıf	167	3,05	0,70	306	1,882	0,171	-1,386	0,167
4. sınıf	139	3,17	0,70					

Öğrencilerin “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentileri” cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından t Testi uygulanarak incelenmiştir.

Cinsiyet değişkenine bakıldığında ($p=0,957>0,05$) olduğundan H_0 hipotezi kabul edilir ve cinsiyet değişkenine göre “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentisinde” anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Sınıf değişkenine bakıldığında ($p=0,167>0,05$) olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir ve sınıf değişkenine göre “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentisinde” anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 6: Cinsiyet ve Sınıf değişkenlerinin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisi”nde anlamlı farkına ilişkin t Tablosu

Cinsiyet ve Sınıf değişkenlerine yönelik anlamlı farka ilişkin bulgular								
Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisi					Levene		t Testi	
	N	$\bar{X}$	SS	S	F	p	t	p
Cinsiyet								
Kadın	173	2,67	0,76	284	2,227	0,137	2,598	0,010**
Erkek	111	2,41	0,88					
Sınıf								
3. sınıf	165	2,63	0,80	305	0,375	0,541	1,220	0,223
4. sınıf	140	2,52	0,84					

Öğrencilerin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisi” cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından t Testi uygulanarak incelenmiştir.

Cinsiyet değişkenine bakıldığında ($p=0,010<0,05$) olduğundan H_1 hipotezi kabul edilir ve cinsiyet değişkenine göre “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisinde” anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Sınıf değişkenine bakıldığında ($p=0,223>0,05$) olduğu için H_0 hipotezi kabul edilir ve sınıf değişkenine göre “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisinde” anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Kadın öğrencilerin ortalamaları ($\bar{X}=2,67$) erkek öğrencilerin ortalamalarından ($\bar{X}=2,41$) büyük olduğu için kadın öğrencilerin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentileri” daha yüksektir.

Tablo 7: Yaş ve Bölüm değişkenlerinin “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisi”nde anlamlı farkına ilişkin ANOVA Tablosu

Yaş ve Bölüm değişkenlerine göre ANOVA analizi tablosu								
Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisi	N	$\bar{X}$	Var. Kay.	Kar. Top.	d	Ar. Rt.		p
YAŞ (1: 17-20 yaş, 2: 21-24 yaş, 3: 25-28 yaş, 4: 29 ve üzeri yaş)								
1	16	2,98	G. Arası	0,231	3	0,077	0,199	0,897
2	265	3,05	G. İçi	114,479	296	0,387		
3	15	3,02	Toplam	114,710	299			
4	4	3,25						
BÖLÜM (1: Çalışma Eko., 2: İşletme, 3: İktisat, 4: Sosyal Hizmet, 5: Mühendislik, 6: Hukuk)								
1	67	3,03	G. Arası	8,152	5	1,630	4,498	0,001**
2	37	3,08	G. İçi	106,558	294	0,362		
3	14	3,00	Toplam	114,710	299			
4	40	2,77						
5	89	2,99						
6	53	3,34						

Öğrencilerin “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentileri” yaş ve bölüm değişkenleri açısından ANOVA Analizi uygulanarak incelenmiştir.

Yaş değişkenine bakıldığında ($p=0,897>0,05$) olduğundan hipotezi kabul edilir ve yaş değişkeninin “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentileri” üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bölüm değişkenine bakıldığında ($p=0,001<0,05$) olduğundan H1 hipotezi kabul edilir ve bölüm değişkeninin “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentileri” üzerinde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir.

Ortalamalara bakıldığında en düşük değer sosyal hizmet bölümünde ($\bar{X}=2,77$) olduğu ve bu nedenle sosyal hizmet bölümündeki öğrencilerin mesleki kariyerlerini yüksek seviyede tutma beklentilerinin diğer bölümlere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Hukuk öğrencileri ise ($\bar{X}=3,34$) ortalama değerleri ile “Mesleki kariyerini yüksek seviyede tutma beklentisi” en yüksek bölüm olmuştur.

Tablo 8: Yaş ve Bölüm değişkenlerinin “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentisi”nde anlamlı farkına ilişkin ANOVA Tablosu

Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentisi	N	$\bar{X}$	Var. Kay.	Kar. Top.	d	Ar. Rt.		p
YAŞ (1: 17-20 yaş, 2: 21-24 yaş, 3: 25-28 yaş, 4: ve üzeri yaş)								29
1	16	2,96	G. Arası	0,771	3	0,257	0,507	0,678
2	271	3,11	G. İçi	152,952	302	0,506		
3	14	3,07	Toplam	153,722	305			
4	5	3,40						
BÖLÜM (1: Çalışma Eko., 2: İşletme, 3: İktisat, 4: Sosyal Hizmet, 5: Mühendislik, 6: Hukuk)								
1	69	3,28	G. Arası	7,318	5	1,464	2,999	0,012**
2	38	3,25	G. İçi	146,404	300	0,488		
3	16	3,40	Toplam	153,722	305			
4	41	2,92						
5	88	3,02						
6	54	2,98						

Öğrencilerin “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentileri” yaş ve bölüm değişkenleri açısından ANOVA Analizi uygulanarak incelenmiştir.

Yaş değişkenine bakıldığında ($p=0,678>0,05$) olduğundan H_0 hipotezi kabul edilir ve yaş değişkeninin “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentileri” üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bölüm değişkenine bakıldığında ($p=0,012<0,05$) olduğundan H_1 hipotezi kabul edilir ve bölüm değişkeninin “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentileri” üzerinde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir.

Ortalamalara bakıldığında en düşük değer sosyal hizmet bölümünde ($\bar{X}=2,92$) olduğu ve bu nedenle sosyal hizmet bölümündeki öğrencilerin “Kişisel özelliklerine uygun bir gelecek beklentilerinin” diğer bölümlere göre daha düşük olduğu görülmüştür. İktisat öğrencileri ise ($\bar{X}=3,40$) ortalama değerleri ile “Kişisel özelliklerine uygun gelecek beklentisi” en yüksek olan bölüm olmuştur.

Tablo 9: Yaş ve Bölüm değişkenlerinin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisi”nde anlamlı farkına ilişkin ANOVA Tablosu

Yaş ve Bölüm değişkenlerine göre ANOVA analizi tablosu								
Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisi	N	$\bar{X}$	Var. Kay.	Kar. Top.	d	Ar. Rt.		p
YAŞ (1: 17-20 yaş, 2: 21-24 yaş, 3: 25-28 yaş, 4: 29 ve üzeri yaş)								
1	16	2,65	G. Arası	1,528	3	0,509	0,755	0,520
2	269	2,58	G. İçi	203,090	301	0,675		
3	15	2,33	Toplam	204,618	304			
4	5	2,90						
BÖLÜM (1: Çalışma Eko., 2: İşletme, 3: İktisat, 4: Sosyal Hizmet, 5: Mühendislik, 6: Hukuk)								
1	68	2,80	G. Arası	30,006	5	6,001	10,276	0,000**
2	38	2,28	G. İçi	174,612	299	0,584		
3	14	2,78	Toplam	204,618	304			
4	41	2,91						
5	89	2,18						
6	55	2,86						

Öğrencilerin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentisi” yaş ve bölüm değişkenleri açısından ANOVA Analizi uygulanarak incelenmiştir.

Yaş değişkenine bakıldığında ($p=0,520>0,05$) olduğundan H_0 hipotezi kabul edilir ve yaş değişkeninin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentileri” üzerinde anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir. Bölüm değişkenine bakıldığında ($p=0,000<0,05$) olduğundan H_1 hipotezi kabul edilir ve bölüm değişkeninin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentileri” üzerinde anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmektedir.

Ortalamalara bakıldığında en düşük iki değer mühendislik ($\bar{X}=2,18$) ve işletme ($\bar{X}=2,28$) olduğu ve bu nedenle mühendislik ve işletme bölümündeki öğrencilerinin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentilerinin” diğer bölümlere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Çalışma Eko., İktisat, Sosyal Hizmet ve Hukuk bölümü öğrencilerinin ortalama değerleri yakın çıkmıştır ve en yüksek değerleri oluşturmaktadırlar. Bu nedenle bu bölümdeki öğrencilerin “Masa başı bir işte veya kamuda çalışma beklentileri” yüksektir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Birinci faktör olan “Mesleki Kariyerini Yüksek Seviyede Tutma Beklentisi” sınıf değişkenine göre farklılık göstermektedir. Yapılan t Testinde 4. sınıf öğrencilerinin 3.sınıf öğrencilerine göre beklentilerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç bize göstermiştir ki mezun olma durumu yaklaşan öğrencilerin çalışma hayatından beklentileri artmaktadır. Kariyerlerine daha çok odaklanmaya başlayan öğrencilerin saygı duyulan ve yükselme imkanı olan iş olanaklarına karşı beklentileri yükselmektedir.

Üçüncü faktör olan “Masa Başlı Bir İşte Veya Kamuda Çalışma Beklentisi” cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir. Yapılan t Testinde kadın öğrencilerin bu beklentisi erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Bu sonuç doğal karşılanabilir. Çünkü kadın öğrencilerin beden gücünden ziyade ofis ortamında masa başlı bir işte çalışmak istemeleri normal gözükmemektedir.

Birinci faktör olan “Mesleki Kariyerini Yüksek Seviyede Tutma Beklentisi” bölüm değişkenine göre farklılık göstermektedir. Yapılan ANOVA Testinde Hukuk bölümü Öğrencileri en yüksek, Sosyal Hizmet bölümü Öğrencileri ise en düşük beklentiye sahip çıkmıştır. Sosyal Hizmet bölümü Öğrencilerinin beklentilerinin düşük çıkması bu bölümdeki öğrencilerin iş kaygısı taşımamalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Çünkü bu bölümden mezun olacak öğrencilerin özellikle kamu kadrosunda çok fazla iş imkanları olması ve mezun olmaları durumunda da rahatça iş bulabilecekleri düşüncesi hakimdir. Hukuk öğrencilerinin ise kazandıkları vasıf gereği kariyerli mesleklerde çalışmak istemeleri bu öğrencilerin beklentilerinin yüksek çıkmasının sebebi olarak görülebilir.

Üçüncü faktör olan “Masa Başlı Bir İşte Veya Kamuda Çalışma Beklentisi” bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Yapılan ANOVA Testinde Mühendislik ve İşletme Öğrencilerinin diğer bölüm öğrencilerine göre beklentileri düşük çıkmıştır. Bu öğrencilerin kazandıkları vasıf gereği iş ortamlarının masa başlı işe çokta uygun olmadığı bilinmektedir. Özellikle mühendislik öğrencilerinin şantiye gibi ortamlarda çalışacaklarını düşünmesi bu beklentilerinin düşük çıkmasının en önemli nedeni olarak açıklanabilir.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin genel anlamda iş hayatına dair beklentilerinin ortalaması yüksek saptanmıştır. Bölüm değişkeninin de farklılığın çok olması ise ön plana çıkmaktadır. Bu göstermektedir ki bölümlere göre değişen iş imkanları öğrencilerin beklentilerini etkilemektedir.

-Bölümler arasında oluşan bu beklenti farklılıkları öğrencilere verilecek iş hayatına dair eğitimler ve iş fırsatları yakalama teknikleri ile giderilebilir.

-Öğrencilerin daha aktif olmaları için ise sosyal faaliyetler teşvik edilmelidir.

-Öğrencilerin okullarda öğrendikleri teorik bilgileri uzun süreli olmak kaydıyla zorunlu staj sayesinde pratiğe dökmeleri desteklenmelidir. Bu sayede mezun olacak öğrencilerin iş tecrübesi kazanması sağlanabilir.

-Seçmeli derslerde öğrencilere iş hayatı ile ilgili dersler verilebilir ve öğrencilerin akıllarında oluşan soru işaretleri azaltılabilir.

-Okul veya öğrenci kulüplerinin katkıları ile öğrenciler çalışma hayatında aktif olan rol modelleri ile bir araya getirilebilir.

-Eğitimcilerin öğrencilere kamu ve özel sektördeki iş fırsatlarını daha fazla anlatmaları sağlanmalıdır.

-Devletin oluşturduğu mali destek mekanizmaları mezun olan öğrenciler için daha fazla teşvik edici olmalıdır. Öğrenciler iş fikirlerini hayata geçirmek için daha fazla desteklenmelidir.

KAYNAKÇA

AKMAN, Yasemin, “Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Meslek, Evlilik ve Geleceğe Yönelik Beklentileri”, **H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.7 (1992), ss. 125.

Ataman, Berrin Ceylan, **Çalışma Ekonomisi Teori ve Politikaları**, Ankara: İMAJ Yayıncılık, 2014, ss. 2.

Beril Durmuş, Serra Yurtkoru ve Murat Çinko, **Sosyal Bilimlerde SPSS’le Veri Analizi**, İstanbul: BETA yayınları, 2013.

Crisp, Geoffrey; Palmer, Edward; Turnbull, Deborah; Nettelbeck, Ted; Ward, Lynn; LeCouteur, Amanda; Sarris, Aspa; Strelan, Peter; and Schneider, Luke, First year student expectations: Results from a university-wide student survey, **Journal of University Teaching & Learning Practice**, 6(1), 2009. Available at:<http://ro.uow.edu.au/jutlp/vol6/iss1/3>

Güleri, Müzeyyen, "Üniversiteli Ve İşçi Gençliğin Gelecek Beklentileri Ve Kötümserlik-İyimserlik Düzeyleri", **Kriz Dergisi**, 6, 1, ss. 55-65, Ankara Üniversitesi

Haluk Yavuzer, İlkay Demir, Filiz Meşeci ve Çare Sertelin, “Günümüz Gençliğinin Gelecek Beklentileri”, **Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi**, S.2 (2005), ss. 95.

Kandiko, C. B. & Mawer, M. (2013). **Student Expectations and Perceptions of Higher Education**, London: King's Learning Institute.

Kenan Ören ve Hasan Yüksel, "Geçmişten Günümüze Çalışma Hayatı", **HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi**, C. 1, S.1 (2012), ss. 37-39.

Kuvvet Lordoğlu ve Nurcan Özkaplan, **Çalışma İktisadı**, İstanbul: DER Yayınları, 2007, ss. 4-5.

ÖZKUL, A. Sait, Yaşam Ve Çalışma Deđerlerini Etkileyen Faktörler SDÜ Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2007. Yüksek Öğretim Kurulu: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 207326).

Salih Dursun ve Serpil Aytaç, "Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri Ve İş Deneyimleri İle Umutsuzluk Ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", **Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.10, S.1 (2012), ss. 375.

ŞİMŞEK, Hüseyin, "Güneydođu Anadolu Bölgesindeki Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri ve Gelecek Beklentilerini Etkileyen Faktörler", **Kuramsal Eğitimbilim Dergisi**, C.5, S.1 (2012), ss. 93.

Temple, Paul, Claire Callender, Lyn Grove, Natasha Kersh, **Managing The Student Experience In A Shifting Higher Education Landscape**, The Higher Education Academy, 2014.

TUNCER, Murat, "Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma", **Turkish Studies** - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/2 Spring 2011, p. 935-948, TURKEY

TÜİK, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=15975>, (Erişim: 21.05.15).

Uluçay, T., Özpolat, A.R., İşgör, İ.Y. ve Taşkesen, O., "Lise Öğrencilerinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma", NWSA-Education Sciences, **E-Journal of New World Sciences Academy**, 1C0616, 9, (2), 234-247.